

**Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara**

Bakalářská práce

SOCIÁLNÍ DOKUMENT

Hana Jedličková

Plzeň 2022

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Multimediální design
Specializace Užitá fotografie

Bakalářská práce
SOCIÁLNÍ DOKUMENT

Hana Jedličková

Vedoucí práce:

MgA. Radovan Kodera

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v
Plzni

Plzeň 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Hana JEDLIČKOVÁ**
Osobní číslo: **D19B0150P**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimediální design, specializace Užitá fotografie**
Téma práce: **SOCIÁLNÍ DOKUMENT**
Zadávací katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

Soubor fotografií dokumentárního charakteru zachycující aspekty života vybrané sociální skupiny, zařízení, pracoviště. Vytvořeny budou dva soubory lišící se přístupem objektivní versus subjektivní pohled.

Vytvořeny budou 2 série minimálně po 10 fotografiích. Výsledný výstavní soubor bude obsahovat 10 fotografií výstavního formátu a maketa fotografické publikace.

Tvůrčí záměr: Vytvoření dvou souborů fotografií, které budou zachycovat stejné osoby, ve stejném prostředí, budou se však lišit svým zaměřením.

Způsob realizace: Hlavním bodem bude seznámení se s vybranou cílovou skupinou osob a jejich prostředím, porozumění jejich každodennímu životu a následné zachycení ve fotografii. Focení bude probíhat při několika setkáních, focení budou především lidé, ale i různé detaily z jejich prostředí. Při práci využiji digitální fotoaparát.

Cíl: Zaznamenání vybrané cílové skupiny osob a jejich prostředí.

Předpokládaný charakter výstupu: 2 série minimálně po 10 fotografiích a maketa fotografické publikace.

Výstavní soubor bude obsahovat 10 fotografií výstavního formátu.

Rozsah průvodní zprávy: Minimálně deset stránek vlastního psaného textu.

Rozsah teoretické části: **min. 10 normostran textu**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

ŠTREIT, Jindřich. *Cesta ke svobodě = The road towards freedom = Weg zur Freiheit*. 1. vyd. V Sovinci: Společnost přátel umění, 1999. 133 s. ISBN 80-238-4954-9 .
JARCOVJÁKOVÁ, Libuše. *Černé roky: 1971-1987*. Překlad Lucie Mikolajková. První vydání. Praha: Women, 2016, ©2016. 461 stran. ISBN 978-80-905239-6-8 .
STEHLI, Iren, FÁROVÁ, Anna a HÜBSCHMANNOVÁ, Milena. *Libuna: a gypsy's life in Prague = das Leben einer Zigeunerin in Prag*. Zürich: Scalo, 2004. 252 s. ISBN 3-908247-63-2 .

Vedoucí bakalářské práce: **MgA. Radovan Kodera**
Katedra výtvarného umění

Oponent bakalářské práce: **Prof. Mgr. Štěpán Grygar**
Katedra výtvarného umění

Datum zadání bakalářské práce: **31. května 2021**

Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2022**

Doc. akademický malíř Josef Mištera v.r.
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D. v.r.
vedoucí katedry

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracovala samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2022

.....

Na úvod bych ráda poděkovala panu MgA. Radovanu Koderovi za vedení mé práce, za každou radu či připomínku, a především za to, že se mnou sdílel veškeré pocity při individuálních konzultacích, které pro mě byly vždy přínosné. Velké poděkování patří také MgA. Vojtěchu Aubrechtovi a prof. Mgr. Štěpánu Grygarovi za jejich pozitivní a někdy i negativní kritiky po celou dobu studia, které mě v tvorbě vždy posunuly dál. A také za to, že vždy ochotně a rychle reagovali na naše prosby a dotazy, aby nám mohli poradit či pomoci. Poděkovat bych chtěla také mojí rodině, která mě vždy nejvíce podporovala. V neposlední řadě dědečkovi, kterému je tato práce věnována.

OBSAH

1. MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE	8
2. TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY	11
3. CÍL PRÁCE	13
4. PROCES TVORBY	14
5. TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA	15
6. POPIS DÍLA	17
6.1. Objektivní pohled	18
6.2. Subjektivní pohled.....	19
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	23
8. RESUMÉ	24
9. SEZNAM OBRAZOVÝCH PŘÍLOH	26

1. MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Vrátím-li se v čase o několik let zpět, nikdy bych neřekla, že mě jednou osud zavane na cestu umělecky zaměřenou. Když však přemýšlím o minulosti, ráda si vzpomenu na chvíle, kdy jsem si u babiček s nadšením prohlížela fotografie z našich starých alb.

S příchodem prvního mobilního telefonu se zabudovaným fotoaparátem, který jsem dostala jako malá, jsem se poprvé s fotografováním sblížila. Paměťovou kartu jsem měla neustále plnou, zahlcenou svými prvními snímky.

Ve svých jedenácti letech jsem k Vánocům od prarodičů dostala svůj první kompaktní fotoaparát na tužkové baterie značky Nikon. Toho dne se z fotoaparátu stal můj nejlepší přítel, kterého do dnes nedám z ruky. Nosila jsem ho všude s sebou a bezhlavě fotografovala, co se jen dalo, i bez hlubšího promýšlení.

Celé dětství až dodnes obdivuji Šumavu, kterou jsem každý rok navštěvovala s prarodiči a mojí sestrou. Šumavu zde zmiňuji z toho důvodu, že právě tam, u Hamerského potoka, kde jsem zrovna fotografovala tu krásnou červenou mochromůrku v mechu, babičku napadlo, že bych fotografii mohla studovat. Vzhledem k tomu, že se zrovna blížil čas podávání přihlášek na střední školy, nás dědeček popoháněl k tomu, abychom s rodiči prohlédli internet a našli tam nějakou střední školu, která nabízí obor fotografie.

Začala jsem tedy studovat obor fotografie v Praze na Střední škole – Centrum odborné přípravy technickohospodářské. Pro mě to bylo nejlepší rozhodnutí. Nejen, že mě fotografie začala bavit ještě více, ale začala jsem se o ni zajímat do hloubky. Seznámila jsem se zde se samotnými začátky tvorby fotografie v temné komoře, poznala různé důležité pojmy a naučila se využívat techniku a příslušenství ateliéru. Také mě zde začaly bavit dějiny fotografie, i přestože se na této škole vyučovala historie jen okrajově.

Pochopila jsem zde také, jaký pro nás má fotografie v životě význam. Je to jeden z nejdůležitějších prostředků pro zaznamenávání a uchovávání vzpomínek. Denně se setkáváme s desítkami až stovkami snímků například na sociálních sítích. Je to umění či věda, kterou máme dnes na očích v podstatě nepřetržitě. A já bych si bez existence fotografií neuměla představit dnešní svět.

Právě s příchodem na střední školu jsem opět od prarodičů dostala svoji první zrcadlovku značky Canon, která mne doprovázela v mých fotografických začátcích.

Na střední škole jsem se také seznámila se všemi žánry fotografie a dodnes se nevyhýbám žádnému z nich. Nejvíce mě však oslovil portrét, kterému se nyní naplno věnuji. Našla jsem si zde svůj fotografický rukopis, který se nadále snažím zdokonalovat. Zpočátku mě bavilo fotografovat portréty právě v interiéru, kde jsem si mohla pohrát s intenzitou světla a s barvou pozadí. Nyní se už pár let věnuji portrétu v exteriéru, jelikož jsem si oblíbila kouzla denního světla. Baví mě hledat zajímavé lokality a také vnímat denní dobu. Sledovat slunce, počkat na vhodné počasí, jaké si představuji na danou fotografii. Nejvíce mě, jako asi mnohé, uchvátila takzvaná *zlatá hodinka*, kdy se s námi slunce pomalu loučí.

Během studia na střední škole jsme také měli možnost účastnit se různých fotografických soutěží. Do soutěže *Lidice pro Prahu, Praha pro Lidice*, jsem se přihlásila na doporučení mistra odborného výcviku a umístila jsem se na třetím místě. Vzhledem k tomu, že výhra byla finanční, pořídila jsem si své první polarizační filtry na objektivy, kterých jsem díky podpoře prarodičů neměla málo. Se spolužáky jsme navštěvovali spousty fotografických výstav, o které v Praze nebyla nouze.

Poznala jsem také, jaké to je dívat se takzvaným okem fotografa. Dle mého názoru my fotografové umíme okolní svět vnímat hlouběji a mnohem odlišněji od lidí, kteří fotografií nežijí. Vidíme nejrůznější detaily a dokážeme udělat z obyčejné věci věc zajímavou. Za tuto schopnost jsem nesmírně vděčná.

Celá rodina mě nejvíce podporovala a ani na moment o mém uplatnění v oboru fotografie nezaváhala. Zejména dědečkově přání bylo, abych se zkusila přihlásit sem, na Fakultu designu a umění Ladislava Sutnara v Plzni. Jelikož mě studium tohoto oboru na střední škole opravdu bavilo, řekla jsem si, že budu pokračovat moc ráda a přání mu tak splním.

Po nástupu sem na fakultu se prarodiče rozhodli pořídit mi první profesionální zrcadlovku, opět značky Canon, konkrétně 5D Mark IV.

Očekávala jsem, že to zde bude takové opakování a samozřejmě, že mi dá tato fakulta také něco nového. Vše zde předčilo mé očekávání. V první řadě mě zaujal celkový vzhled budovy, ten obdivuji dodnes. Jelikož střední škola byla zaměřená spíše na technickou stránku fotografie, otevřel se zde pro mě nový fotografický svět. Zpočátku jsem zde svými pracemi vůbec nezapadala. Byla jsem zvyklá koukat pouze na technickou stránku, stále jsem nedokázala odbourat svůj perfekcionista přístup. Nedokázala jsem si připustit, že ty rozmazané snímky jsou zde v podstatě v pořádku a téměř každá práce zde má hluboké myšlenky. To vše jsem na této škole musela ve své dosavadní tvorbě změnit a snažit se správně uchopit naopak zase

uměleckou stránku tohoto oboru. Tudiž vše pro mě bylo nové. Z tohoto důvodu si myslím, že to zde pro mě bylo zpočátku mnohem složitější, než pro ty, kteří sem nastoupili s čistým štítem a fotografii předtím nestudovali.

Naučila jsem se vnímat fotografii zase jiným způsobem. Vkládat do svých souborů hlubší koncepty, stát si za svými pracemi a mluvit o svých výsledných fotografiích sebevědomě, i přestože to pro mě bylo nové. Hlavou mi probíhaly rozsáhlejší nápady, už nešlo pouze o to, jak technicky správně nafotografovat například nějaký produkt.

Jedna ze skvělých příležitostí zde pro mě byl předmět praxe, kdy jsem se spojila s fotografkou z Rokycan, která zde má ateliér a spolupracujeme spolu i mimo školní docházku. Naučila mě komunikovat s klienty, zopakovala jsem si práci s ateliérovým příslušenstvím a nyní už mi dokonce občas přenechá vedení celého chodu jejího ateliéru. V letních měsících spolu vyjíždíme fotografovat svatební obřady.

Jsem neskutečně šťastná, že jsem s pomocí rodiny našla obor, ve kterém budu spokojená. Neumím si momentálně představit, že bych dala kdysi přednost oboru jinému.

2. TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

Při výběru tématu pro svoji bakalářskou práci jsem ani na moment nezaváhala. Když jsem v široké škále témat uviděla sociální dokument, bylo mi hned jasné, že tohle téma si musím vybrat. Důvody byly jednoznačné. Nejen, že tento žánr fotografie pro mě byl do studia na vysoké škole nejvíce vzdálený a chtěla jsem se k němu dostat blíže, také jsem chtěla vytvořit něco osobního z mého života.

Jak jsem již výše zmínila, žádný fotografický žánr mi není úplně cizí, avšak na dokument se nikdy řada moc nedostala. Na střední škole jsem vytvořila pouze jeden krátký dokumentární medailonek o starém kadeřnictví a mojí babičce, která zde pracuje celý život. A zde na fakultě jsem občas tvořila méně rozsáhlé dokumentární soubory fotografií.

Každý žánr mám spojený s nějakým umělcem, jehož tvorbu obdivuji. U dokumentární fotografie jsem si už na střední škole oblíbila například Josefa Koudelku, který patří k nejvýznamnějším fotografům 20. století a o kterém nám učitelé často přednášeli.

Od doby, kdy jsem začala studovat na fakultě a poznala Libuši Jarcovjácovou, především cyklus *Maminka*, jsem po celou dobu tvoření své práce viděla před očima právě toto její dílo. Autorka zachycovala v letech 2010 až 2012 svoji maminku, předtím než zemřela. Byla jí po boku, až do posledních chvil stejně jako my jsme byli s dědečkem (Jarcovjácová, Portfolio mum, 2022).

Jsem si jistá, že mnoho studentů ve svých bakalářských pracích zmiňovalo Libuši Jarcovjácovou. U mě tomu není jinak, avšak nikoli z důvodu, že bych neznala, nebo neměla v oblíbě jiné umělce. Jde právě o podobnost mého námětu a již zmiňovaného díla o mamince L. Jarcovjácové.

Postupně jsem zjistila, že mám nejraději dokumentární fotografie v černobílé podobě. Proč tomu tak je, nelze jednoznačně vysvětlit. Mám obecně v oblíbě černobílé provedení snímků v různých žánrech. U dokumentární fotografie tomu není jinak. Pravděpodobně to mám v tomto žánru nějakým způsobem zažité. Dle mého názoru černobílá propojí fotografie celého souboru v jeden celek a nepřekáží zde žádná nehodící se barva. Není to ale tak, že bych odsuzovala barevné dokumentární snímky. Existují i koncepty autorů, které si naopak neumím představit v nebarevném provedení.

Zaujaly mě například fotografické dokumentární práce Martina Parra. Jeho fotografický rukopis jsem si zapamatovala nejen z důvodu užití humoru a nastíněné ironie v jeho

fotografiích, ale převážně díky využití pestrých barev. Na moment jsem si představila tyto snímky plné kritiky společnosti v černobílém provedení. Dle mého názoru by snímky nabyly úplně jiného významu.

Černobílá fotografie dominovala až do 70. let dvacátého století, následně si pozornost začala získávat barevná fotografie. Černobílé provedení fotografií se na počátku dvacátého století stalo konvenční v denním tisku. Černobílá fotografie se považovala za spolehlivé zobrazení skutečnosti. Díky tomu fotožurnalistika a žánr dokumentární fotografie prakticky ignorovaly rozvoj barevných filmů (Smith 2021).

O několik řádek výše jsem napsala, že jsem si téma sociální dokument vybrala z toho důvodu, že bych ráda vytvořila něco osobního. Vzhledem k tomu, že se jedná o velmi důležitou práci, nechtěla jsem tvořit něco, co by pro mě po dokončení studia přestalo mít smysl. Chtěla jsem naopak vytvořit dílo, které nejen pro mě bude mít význam po celý život.

Nemusela jsem dlouho přemýšlet, jak celé téma uchopím. Měla jsem nespočet nápadů, ale chtěla jsem upřednostnit námět svojí rodiny. Původně jsem chtěla fotograficky zaznamenat život mých praprarodičů. Můžeme říci, že je to vzácné, když je člověk dospělý a jeho praprarodiče jsou stále na živu. Chtěla jsem se zaměřit na jejich život, na jejich nekonečnou lásku, která trvá již 68 let a na to, jak se potýkají s běžnými problémy jejich velmi vysokého věku. Avšak když jsem na tomto začala pracovat, osud mi do života přihrál situaci, která mě ihned přinutila tento námět praprarodičů změnit na námět aktuální, který jsem tedy nakonec zpracovala a o kterém nyní píši. Mohla bych zde říci, *bohužel*.

3. CÍL PRÁCE

Cílem této bakalářské práce je zaměřit se a dokumentárně zaznamenat danou skupinu lidí a prostředí, které je s námětem spojené. V tomto případě se jedná o skupinu rodinných příslušníků a mě samotné.

Prostředí se v celém dokumentu neobjeví pouze jedno, vzhledem k tomu, že se vše odehrálo na mnoha místech. Konkrétně se jedná převážně o nemocnice a následně o Hospic svatého Lazara v Plzni. Také se zde objeví prostředí domova, kde prarodiče společně žili, a síň krematoria, ve které jsme se s dědečkem naposledy rozloučili.

Můj cíl byl také poukázat na to, jak se člověk potýká se stářím a doslova s ním bojuje. Člověk i jeho osobnost se následně mění ze dne na den a jeho tělo slábne. Slábne až do chvíle, kdy tělo člověka přestává mít sílu bojovat. A v momentě, kdy život milovaného člověka zhasne, ostatní pocítí smutek a samotu. Zbydou nám pouhé, ale přesto hřejivé, vzpomínky, ať už v podobě hmotného fotografického materiálu nebo v subjektivních myšlenkách.

Za podstatné zde považuji sdělit také svůj osobní cíl práce. Důležité pro mě bylo zaznamenat právě tyto poslední hmotné vzpomínky na jedinečnou osobu, která mi do života dala mnohé. Nejen směr, ale také sebejistotu.

4. PROCES TVORBY

Vytvářet fotografický materiál pro svoji bakalářskou práci jsem začala v červnu roku 2021. Vzhledem k tomu, že jsem rodinu zaznamenávala pokaždé, kdy jsme se společně sešli, nemohla jsem si odpustit nefotografovat tedy i na návštěvě dědečka v nemocnici. V ten moment jsem ještě netušila, že tyto snímky do bakalářské práce použiji. Stále jsem si myslela, že mým námětem bude zaznamenávání života prarodičů.

Jelikož jsme na sebe byli všichni nesmírně vázáni, babička se rozhodla za dědečkem dojíždět na návštěvu do nemocnice každý den. Nemohla jsem ji v tom nechat samotnou a věděla jsem, že se i dědeček bude cítit lépe, když mě uvidí. Proto jsem i já dojížděla téměř každý den. Opatření kvůli pandemii koronaviru byla velmi přísná, tudíž byl jak omezený čas návštěv v nemocnicích, tak také počet lidí u jednotlivých lůžek. O víkendech jsem tedy přenechala své místo dalším členům rodiny, kteří chtěli dědečka povzbudit. Byly letní prázdniny, a tak jsem svůj volný čas věnovala právě prarodičům. Jak jsem již několikrát zmiňovala, byli mojí největší podporou ve všem, a tak byl ten pravý čas jim tu podporu vracet.

Fotografovala jsem tak téměř každý den návštěvy. Domů jsem si odvezla vždy několik desítek snímků, které jsem si následně pohlížela. Z počátku byly fotografie ještě poměrně veselé, to se však v průběhu dalších návštěv změnilo se zhoršujícím se stavem mého dědečka.

Když jsem začala vnímat rozdíly nálad a stavu dědečka na fotografiích s odstupem času, rozhodla jsem se tedy, že tento námět upřednostním a fotografovala jsem o to více. Opustila nás ta jistota, že vše dopadne dobře a já věděla, že z tohoto bych chtěla vytvořit to důležité dílo. Že tohle dílo pro mě bude mít vždy tu obrovskou hodnotu.

Musím zde podotknout, že veškerá tvorba fotografického materiálu pro mě nebyla po psychické stránce vůbec jednoduchá. Zpočátku, kdy bylo vše de facto v pořádku, jsem fotografovala s dobrou náladou a především s nadějí, že si za pár týdnů budeme snímky všichni prohlížet doma, včetně dědečka. Opak byl pravdou a mně po těchto pár týdnech došlo, že zaznamenávám odchod pro mě nejdůležitějšího muže mého života. Že zachycuji ten moment, kterého jsem se bála ode dne, kdy jsem zjistila, že lidé nežijí věčně.

Pocívala jsem za tu dobu různé pocity, nemohla jsem si připustit, že ten zdravotní stav zašel až do takové míry. Nemohla jsem věřit tomu, že ta věta „*Vždy jsem bojoval až do posledních sil*“, kterou řekl dědeček po nástupu do nemocnice svému spolubydlícímu, nyní nemá význam. Nebylo to totiž poprvé, co byl dědeček v nemocnici, v ohrožení života.

5. TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

Dokumentární soubor jsem začala fotografovat na mobilní telefon. V dnešní době už mají naštěstí mobilní telefony zabudované fotoaparáty s velmi kvalitní optikou. Můj je dokonce doporučovaný fotografům. Mobilní telefon je pro mě v poslední době rychlým a kompaktním pomocníkem v momentech, kdy si právě chci něco zaznamenat a nemám u sebe svoji zrcadlovku.

Když jsem si uvědomila, že fotografie použiji pro svoji bakalářskou práci, chtěla jsem do nemocnice nosit zrcadlovku, ale bohužel mi to bylo zakázáno, abych nerušila ostatní pacienty, což je pochopitelné. Pokračovala jsem tedy v zaznamenávání na mobilní telefon, který je více nenápadný a nikoho nerušil.

V prostředí domova nebo všude jinde, kde jsem mohla použít jiný technický přístroj než mobilní telefon, jsem fotografovala i na svoji zrcadlovku Canon 5D Mark IV. Objektivy jsem měnila dle potřeby, avšak nejvíce jsem využívala objektivy s ohniskovou vzdáleností 50mm a 85mm.

Když se můj dědeček dostal z prostředí nemocnice do hospicu Svatého Lazara v Plzni, bylo mi po čase umožněno fotografovat na zrcadlovku i přes to, že dědeček nebyl na pokoji sám. Toto gesto bylo velmi vstřícné nejen vůči mě, ale také vůči dědečkovi, který vyzařoval ihned pozitivnější energii, když mě po dlouhé době uviděl s fotoaparátem v ruce.

Následně jsem fotografie třídila a také byla nutná postprodukce. Nejvíce jsem využívala programy od Adobe. Pracovala jsem převážně v programu Adobe Photoshop, v menší míře jsem využila také Adobe Lightroom, a to pro zkoušku presetů černobílého provedení snímků.

Celkové úpravy fotografií však byly minimální. Jednalo se pouze o ořezy, srovnání fotografií a převod do černobílé. A to z toho důvodu, že dokument by měl být dle mého názoru realistický, nepřikrášlený a především přirozený. Nebo alespoň ty dokumentární soubory, kde je námět vážný.

Jednou z hlavních částí této bakalářské práce je maketa publikace. K tvorbě této publikace jsem využila program Adobe Indesign.

Úplnou náhodou jsem do publikace vybrala převážně fotografie zaznamenané na mobilní telefon. Proto kvalita tisku či fotografií nemusí být zcela perfektní. Mě osobně to ale

v mé práci nevadí. Vzhledem k tomu, že se jedná o dokument, ještě ke všemu velmi osobní, musím říci, že se mi to k tomu hodí mnohem více. Je v tom znát ten osobitý přístup.

Každá fotografie pro mě zde má velký význam, proto jsou snímky umístěny na stránkách jednotlivě. Rozvržení snímků jsem volila spíše jednodušší. Díky síle příběhu, které fotografie vypráví, zde dle mého názoru nebylo potřeba experimentovat s rozvržením více.

6. POPIS DÍLA

Moji bakalářskou práci na téma sociální dokument jsem se rozhodla zpracovat z hlediska velmi osobního, dalo by se říci až soukromého. Jak jsem již zmínila, chtěla jsem vytvořit něco, co nejen pro mě, ale i pro moji rodinu bude mít význam po celý život. Tato práce pro mě nepřestane mít smysl po skončení studia, ale s čistým svědomím mohu říci, že ji budu mít stále na očích a budu si ji opakovaně prohlížet.

Josef Koudelka (2021) řekl: „*Dobrá fotografie je ta, co se ti dostane do mozku, ta, na kterou nezapomeneš, která se stává s časem lepší a lepší.*“ Po přečtení této věty jsem si v hlavě představila svůj fotografický materiál, který mám připravený do své bakalářské práce. Přesně takto já budu vnímat svoji práci. Po každém prohlédnutí pro mě bude práce lepší a lepší.

Hlavním námětem je tedy moje rodina, moji prarodiče z matčiny strany. Více je však zaměřena na mého dědečka. Důvod zvoleného námětu je zde jasný. Je přirozené, že až na výjimky mají vnoučata s prarodiči krásné vztahy. Já si však troufám říci, že ten náš vztah s dědečkem byl výjimečný.

Ještě než jsem se narodila, dědeček chtěl, abych se jmenovala po své mamince. Dalo by se tedy říci, že mě sám pojmenoval. Když mě skolila kdejaká nemoc, vždy mě hlídal a staral se o mě. Nikdy ani na okamžik nepomyslel na to, že by odmítl.

Vyprovodil mě první den nástupu do mateřské školy, často mě vyzvedávali s babičkou ze základní školy. Víím, jak moc rád by se účastnil mých školních akcí, různých vystoupení nebo například tanečních kurzů. Jak rád by mě vyprovodil i na střední školu do Prahy, bohužel mu to ale zdravotní stav nohou nikdy nedovolil. A i přesto, že bych ho po svém boku vždy ráda měla, jsem mu to nikdy nevyčetla a naopak mu přinesla ukázat alespoň videa nebo spousty fotografií.

Každý můj úspěch se mnou prožíval ze všech sil. Podporoval mě nesmírnou důvěrou a víím, že o mě nikdy ani na moment nezapochoyboval. Může se to zdát až neuvěřitelné, ale každý den jsme si telefonovali a vyprávěli, jaký byl náš den. Měla jsem jistotu v tom, že kdyby se proti mně otočil celý svět, dědeček zůstane na mé straně.

Nemohl chybět u toho, když jsem dělala talentové zkoušky sem na fakultu. Abych po střední škole ve studiu oboru fotografie pokračovala, byl jeho sen. A jeho snem bylo také doprovodit mě na promoce. To se již bohužel nestane, ale o to víc mi přijde správné tuto bakalářskou práci dědečkovi takto věnovat.

Celá tato práce je rozdělena na dvě části. Jedná se o dva různé pohledy, tedy o objektivní pohled a subjektivní pohled. Je ovšem jasné, že pokud se jedná o osobní práci, je to vždy spíše subjektivní. Oba pohledy zde ale můžeme zaznamenat.

6.1. Objektivní pohled

Co se týče objektivního pohledu, snažila jsem se zaznamenat to, čím vším si člověk ve stáří může a často musí projít. Ať už doslova prostředím, jako jsou nemocnice, hospici a smuteční místnosti, tak i ztrátou psychických či fyzických schopností. Starý člověk pak není schopen plně vnímat okolí, soustředit se, natož pak být soběstačný. Se zhoršujícím se stavem se o sebe lidé postupem času nedokáží postarat sami. Potřebují především podporu a pomoc. Jedná se často o pomoc s činnostmi běžného života, jako například s hygienou či stravováním.

Stáří je velmi zákeřné, z počátku je nenápadné, avšak postupem času až nemilosrdné. Jedná se o poslední kapitolu lidského života. Nikdo z nás neví, v jakém věku na sobě stáří pocítíme. Každý z nás je jiný, jedinečný. Říká se ale, že hraniční věk počátku stáří je 60. rok našeho života. Vyplývá to i z definice Organizace spojených národů (OSN, *Emergency Handbook*, 2022). Můžeme si však povšimnout, že se tato hranice pomalu posouvá výš a lidé se dnes již mnohem častěji dožívají vyššího věku, než kdy dříve.

Stáří nám do života přináší spousty starostí, problémů a také nemocí. Naopak nám bere to potřebné k běžnému životu. Člověku ubývají síly, musí brát léky na různé nemoci, oslabuje náš imunitní systém. A můj dědeček nebyl výjimkou.

Už když jsem byla malá, měl dědeček problémy s dolními končetinami. Bohužel si nepamatuji dobu, kdy dědeček mohl chodit tak dobře jako většina z nás. Chodil s pomocí francouzských holí a vždy si nejvíce přál, aby s námi mohl chodit na delší procházky, nebo mít více možností si se mnou a mojí sestrou hrát.

Přijde mi zde důležité alespoň zjednodušeně popsat, čím vším si dědeček procházel a co mu také vzalo to nejcennější, tedy život.

Než jsem se narodila, dostal dědeček do nohy infekci kůže a podkoží s názvem Erysipel. My toto onemocnění známe nejčastěji pod názvem Růže. Následně před šestnácti lety podstoupil operaci kyčelního kloubu. Poté se Erysipel opakoval a dědeček musel být s touto infekcí následně hospitalizován. Objevily se také bércové vředy a jeho noha se postupem času doslova otevřela. Babička po zbytek dědečkova života jeho nohy opečovávala a každý den převazovala.

S postupem věku se bohužel nemoci hromadily a nezůstalo to pouze u nohou. V roce 2015 byl dědeček na operaci pro zavedení kardiostimulátoru, jelikož jeho srdce nepracovalo tak, jak by mělo. Připojily se také problémy s ledvinami a tím pádem se zavodněním těla. Na závěr dostal zánět do již zmíněného operovaného kyčle. Lékaři nám sdělili, že tento zánět mohla způsobit bakterie ze zubu, které nebyly v perfektním stavu. Vzhledem k dědečkovu celkovému zdravotnímu stavu, tedy problémy se srdcem a ledvinami, nemohl dědeček podstoupit reoperaci endoprotézy. Lékaři nasadili tedy silná antibiotika v mnoha dávkách, která bohužel nezabrala. Dědeček tedy vzhledem k celé situaci podlehl sepsi celého organismu.

Výše jsem zmínila, že dědeček nebyl v nemocnici poprvé a v ohrožení života. Tentokrát se na nás štěstí ale neusmálo. Když se dědeček dostal do nemocnice, po velkých dávkách antibiotik začalo jeho tělo slábnout a nemělo už mnoho sil. Proto zde byla nyní potřebná i pomoc s běžnými činnostmi a to konkrétně s polohováním, stravou, hygienou a s oblékáním.

I tato fakta jsem se snažila v objektivním pohledu zachytit. Tedy především ty činnosti, které jsem zastávala já s babičkou, jelikož lékaři si nepřáli být fotografováni. Většinou nás ani při polohování nenechávali v jedné místnosti.

V té objektivní polovině práce tedy můžeme vidět převážně ty méně osobní momenty, které se ve stáří týkají drtivé většiny lidí. Za povšimnutí stojí také chronologické uspořádání fotografií tak, že jde vidět i rychlá proměna lidského těla u konce života.

6.2. Subjektivní pohled

Subjektivní pohled je vyobrazen skrze vzájemnou lásku všech zaznamenaných členů rodiny. Podstatné pro mě bylo zachytit pro nás důležité momenty, při kterých je vidět především to, že si nejsme vzájemně lhostejní a držíme vždy při sobě.

Zachytit jsem také chtěla pečovatelskou stránku mojí babičky, která byla dědečkovi po boku den co den. Vozila mu jídlo, neustále mu chtěla být na blízku a dokazovat mu, že je tu s ním. Babička je velmi ochotná osoba a jeden z jejích zájmů je starat se o druhé. Kdysi chtěla být dokonce přímo pečovatelkou. Pečovala nejen o dědečka, ale stále pečuje také o své rodiče.

Důležitou roli zde hrají také pocity a emoce, v tomto případě převážně ty negativní, které by člověk raději nevnímal. Zachytit pocity není jednoduchá záležitost, ale dle mého názoru zde divák při pohledu na snímky vždy pocítí to, co má.

V této subjektivní polovině díla je také zaznamenána naše neutuchající snaha o to, abychom s babičkou pro dědečka udělaly do jeho posledních chvil to nejlepší.

Nejenže jsme se snažily o to, aby se dědeček ještě dostal ven z nemocnice do příjemnějšího prostředí hospicu, ale vybraly jsme také ten s nejlepšími recenzemi. Pokoj vypadal velice příjemně, ani stopa podobnosti s nemocničními pokoji. Dědeček měl kolem sebe fotografie přírody, kterou celý život miloval, a výhled z okna či na televizní obrazovku.

Poslední den návštěvy, jako bychom tušily, že to je ten poslední den, jsme do hospicu dědečkovi přivezly ukázat jeho milovaného kocourka. I tato možnost zde byla povolena. Bylo nám řečeno, že je to pro nemocné velmi příjemná záležitost a často je návštěva jejich domácího mazlíčka povzbudí nebo alespoň zvedne náladu a soustředění.

Pustily jsme dědečkovi jeho nejoblíbenější píseň, babička mu přinesla doma uvařenou omáčku a udělali jsme si s dědečkem naši poslední společnou fotografii. Nikdo z nás ale nevěděl, že to vše bylo opravdu naposledy.

Můj subjektivní pohled zahrnuje také části prostředí domova prarodičů. Místo, které si společně sami vybuodovali a které dědeček tolik miloval.

Dle mého názoru je zde na místě detailněji popsat rozvržení fotografií na stránkách v publikaci. Snímky v celé publikaci jsou seskládány chronologicky. Na levé straně uvidíme subjektivní pohled a na pravé straně naopak ten objektivní.

Fotografie č. 1 je focena lehce z výšky a představuje nám osobu, o které tato publikace ve značné míře pojednává.

Fotografie č. 2 zobrazuje ještě ty pozitivnější okamžiky. Můžeme zde vidět jeden z posledních úsměvů mého dědečka, který nám zde ještě v plné míře věnoval svoji pozornost.

Na *fotografii č. 3* poukazuji na soběstačnost osoby, která ještě není závislá na svém okolí. Zde ještě dědeček dbal o svůj vzhled a sám vykonával běžné denní činnosti.

Fotografie č. 4 ukazuje můj subjektivní pohled na babičku, jak ji celý život znám. Vždy dělala vše pro to, aby se dědečkovi líbila a tak jsem považovala za důležité zvěčnit tento moment, kdy se babička upravuje v zrcadle na cestě za dědečkem.

Fotografie č. 5 představuje prostředí, kde dědeček musel pobývat.

Fotografie č. 6 znázorňuje tu nesmírnou lásku, oporu a podporu, kterou jsme dědečkovi po celou dobu předávali. Jsem si jistá, že až do poslední chvíle věděl, že jsme tu s ním. Na štítku si divák může povšimnout jména a roku narození mého dědečka.

Fotografie č. 7 nám dává najevo, že byl dědeček ještě schopen starat se o sebe v podstatě sám.

Fotografie č. 8 představuje nejdůležitější okamžiky z mého dětství spojené s dědečkem. V první řadě to, že se o mě vždy a rád staral. Je zde také vidět, že jsme si věnovali skoro veškerý svůj volný čas. A v neposlední řadě také to, že mi byl dědeček po boku při každém pro mě významném dni.

Na *fotografii č. 8* je kladen důraz na to, že když se dědečkův stav mírně zhoršil, ráda jsem se postarala já o něj, tak jako on v dětství o mě.

Fotografie č. 9 ukazuje výrazné zhoršení dědečkova stavu. Zároveň také babičku, která se neustále snaží dědečkovi předávat svoji energii a lásku.

Fotografie č. 10 představuje další prostředí a další mnohem smutnější kapitolu dědečkovy cesty.

Na *fotografii č. 11* je zaznamenáno poslední shledání dědečka s jeho milovaným kocourkem.

Fotografie č. 12 už nám ukazuje ty momenty, kdy je stav člověka tak špatný, že není schopen starat se o sebe sám. Dědečkův výraz zde mluví za vše. Byl to výraz, který jsme viděli v té době nejčastěji. Dědeček trpěl velkými bolestmi, ať už od nohou či od proleženin.

Na *fotografii č. 13* jsem zachytila emoce, bohužel nyní ty negativní, které jsme nejen s babičkou prožívaly každý následující den.

Fotografie č. 14 opět ukazuje stav dědečka, který již není schopen sám vykonat ani běžné každodenní činnosti.

Fotografie č. 15 je naše poslední fotografie s dědečkem, zachycena poslední den návštěvy.

Fotografie č. 16 ukazuje maminku a babičku u sociální pracovnice pár hodin poté, co nás dědeček opustil.

Na *fotografii č. 17* vidíme zátiší na stole z věcí, které dědeček musel mít u sebe každý den, kdy byl doma sám. Toto zátiší zde bylo, je a stále bude jako ta památka v prostředí domova.

Fotografie č. 18 je pro mě výjimečná svojí symbolikou dveří. Ty nám zde představují odchod mého dědečka, který nosil zde napsané jméno.

Fotografie č. 19 představuje, jak dědeček říkával „všechny jeho čtyři holky“, které nadevše a celý život miloval.

Na *fotografii č. 20* vidíme další prostředí.

Fotografie č. 21 ukazuje další část prostředí domova. Poslední místnost, kterou dědeček viděl před převozem do nemocnice. Vidíme zde také babiččinu samotou díky sklizené polovině postele.

Fotografie č. 22, i přestože by se hodila spíše do subjektivní poloviny publikace, je na objektivní polovině. Je to z toho důvodu, že mi připadá důležité vnímat i změny člověka, který vše prožívá s postiženým. Jak je najednou člověk celou situací poznamenaný. Babička zde drží svatební fotografii.

Na *fotografii č. 23* vidíme dopisy, které dědeček posílal babičce ze svých cest. Je to pro babičku jedna z nejdůležitějších památek na dědečka.

Fotografie č. 24, která je focena ze stejného pohledu jako *fotografie č. 1*, představuje příčinu celé situace.

Na *fotografii č. 25* je vidět řeč, kterou jsem s babičkou vymýšlela. Je zde napsané vše podstatné, tedy kdo dědeček byl, co měl rád a také koho měl rád. Tak jako dědeček psal své řádky babičce z cest, nyní babička napsala poslední řádky pro dědečka.

Samotná obálka publikace se skládá z koláže hmotných archivních fotografií, které zobrazují osoby, o kterých tato publikace je. Také naše důležité vzpomínky a místa, která jsme společně navštěvovali. Zahrnula jsem do této koláže také snímky, které poukazují například na stavbu domu, kde dědeček s babičkou žili, a jejich vzpomínky z mládí.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Emergency handbook, older persons; 2022. *Organizace spojených národů* [online]. Organizace spojených národů [cit. 7. 4. 2022]. Dostupné z: <https://emergency.unhcr.org/entry/43935/older-persons>

JARCOVJÁKOVÁ, Libuše. Portfolio mum [online]. [cit. 3. 4. 2022]. Dostupné z: <http://www.jarcovjakova.com/albums/mom/>

KOUDELKA, Josef. *Deníky*. Vydání první. Praha: Torst, 2021. 413 stran. ISBN 978-80-7215-690-0.

SMITH, Ian Haydn. *Stručný příběh fotografie: kapesní průvodce klíčovými žánry, díly, náměty a technikami*. Překlad Jan Podzimek a Dina Podzimková. První vydání. Praha: Grada, 2021. 224 stran. ISBN 978-80-271-1257-9.

8. RESUMÉ

I decided on the topic of social documentary. I decided on this topic for one essential reason: I wanted to create a work that will have meaning for me throughout my life. Since the subject of the whole work is my family, the result will have meaning not only for me but also for other family members.

Originally, I intended to capture my great-grandparents and focus on their life together, the daily problems of the elderly and their endless love that had lasted for 68 years. Due to the situation that fate has placed in our path, I had to change the subject to a more current one, which I have been writing about here.

I also chose social documentary because when I studied photography in high school, I became familiar with many photographic genres. Mostly with portrait photography – this is what I am most interested in at the moment. However, I had never paid much attention to documentary photography, and thus I wanted to take advantage of the situation and find my way to this genre of photography as well.

I changed the subject of my great-grandparents when my grandfather was hospitalized. Since my grandfather and I were very close, I felt it was important to focus on the situation and my grandfather himself.

When I saw my grandfather's condition deteriorating in the hospital, I wanted to create memories of the most important man in my life until his last moments, memories of the man who gave me my name and introduced me to photography. Now I am grateful that I was able to capture his last smiles, our last moments together and even the last reunion with his beloved cat.

The photographic material is presented in a publication that is divided into two halves, or rather into two views: the objective view and the subjective view. As this is my family, the images will always be rather subjective. But we can definitely see both sides here.

As for the objective view, it shows the rapid change of a person whose life is slowly coming to an end. It also points to the darker side of old age, which over time takes away not only our health but also our physical or mental capacity. In this view, we also see the different environments that one often has to go through in life, i.e. hospitals.

The subjective view, on the other hand, shows our love, support and feelings for each other. We can also see the home environment my grandparents built for themselves.

In creating the photographic material, I used my Canon eos 5D Mark IV digital SLR camera and also my mobile phone, which has a very good camera resolution nowadays.

The aim of this bachelor's thesis is not only to document a given group of people, in this case my family, and also the environment that is associated with the subject, but also to show how one struggles with old age. I also wanted to highlight here how a person and his (or her) personality changes from day to day and fades away. It weakens to the point where the body stops fighting. And the moment a loved one passes away, others feel sadness and loneliness. We are left with mere, yet warm, memories, whether in the form of tangible photographic material or in our own thoughts.

I consider it essential to communicate here also my personal aim of the work. It was important for me to record these last material memories of a unique person who gave me so much in life. Not only direction, but also self-confidence.

9. SEZNAM OBRAZOVÝCH PŘÍLOH

Příloha 1

nepoužitá fotografie, vlastní

Příloha 2

nepoužitá fotografie, vlastní

Příloha 3

nepoužitá fotografie, vlastní

Příloha 4

nepoužitá fotografie, vlastní

Příloha 5

nepoužitá fotografie, vlastní

Příloha 6

nepoužitá fotografie, vlastní

Příloha 7

inspirační zdroj / Libuše Jarcovjáčková: Maminka

Příloha 8

inspirační zdroj / Libuše Jarcovjáčková: Maminka

Příloha 9

inspirační zdroj / Libuše Jarcovjáčková: Maminka

Příloha 10

archivní fotografie, 1973

Příloha 11

archivní fotografie, 1975

Příloha 12

archivní fotografie, 2001

Příloha 13

archivní fotografie, 2004

Příloha 14

archivní fotografie, 2005

Příloha 15

archivní fotografie, 2011

Příloha 16

fotografie vlastní, 2020

Příloha 1

nepoužitá fotografie, vlastní

Příloha 2

nepoužitá fotografie, vlastní

Příloha 3

nepoužitá fotografie, vlastní

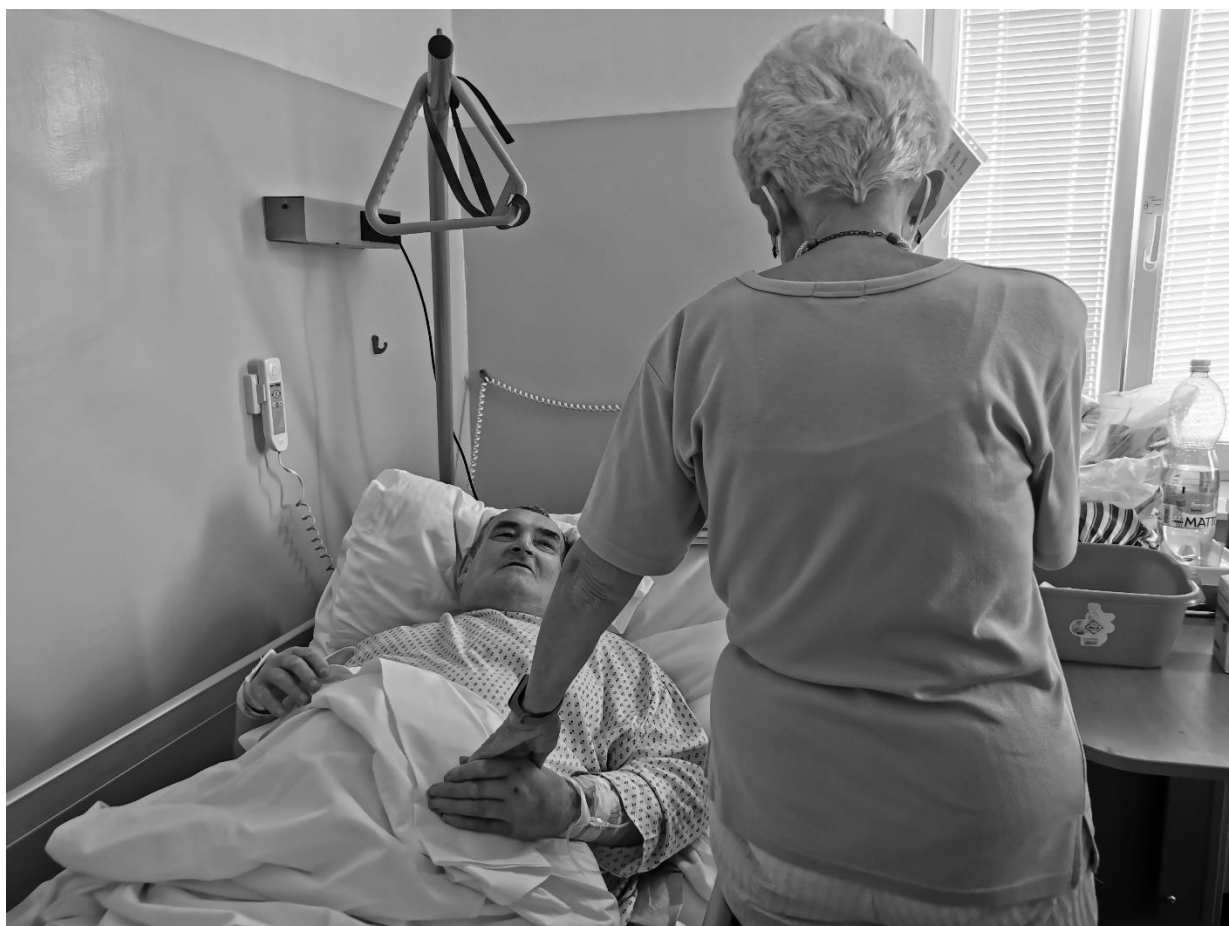
Příloha 4

nepoužitá fotografie, vlastní

Příloha 5

nepoužitá fotografie, vlastní

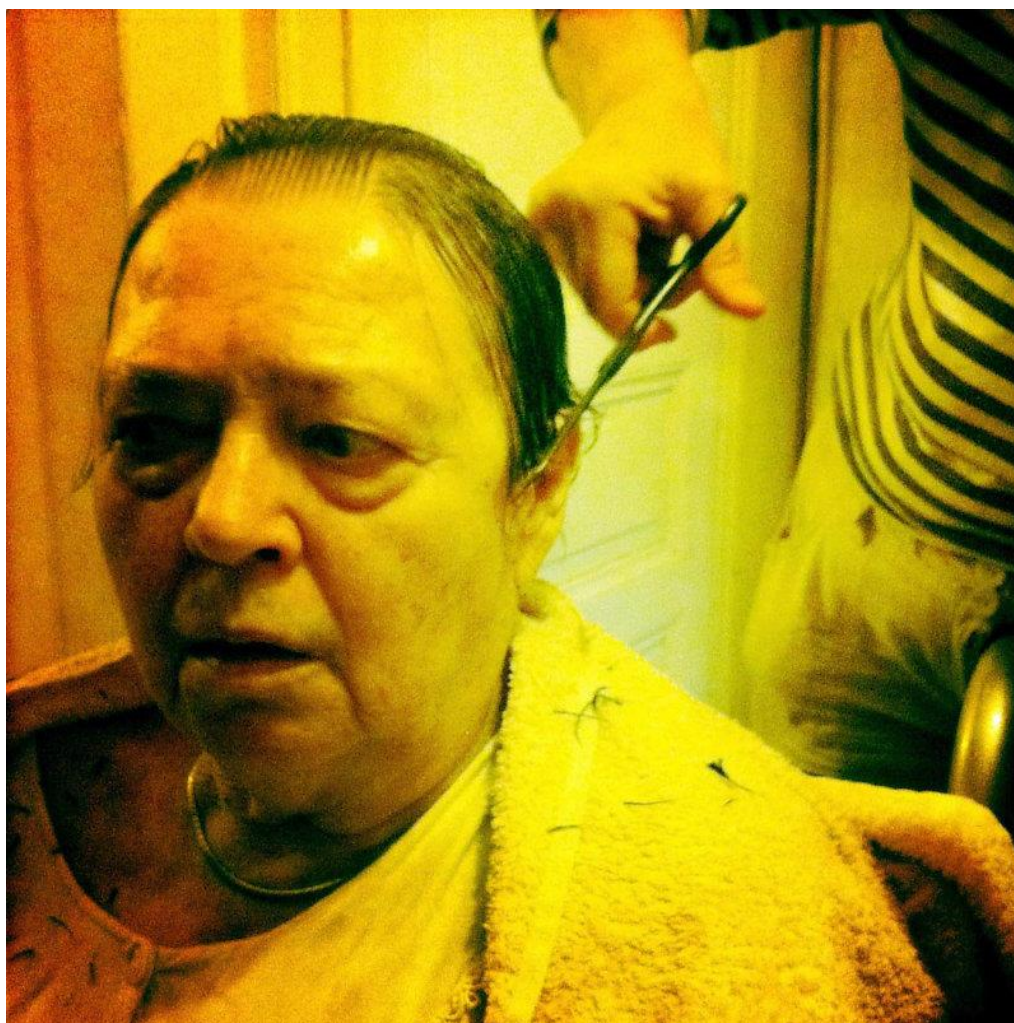
Příloha 6

nepoužitá fotografie, vlastní

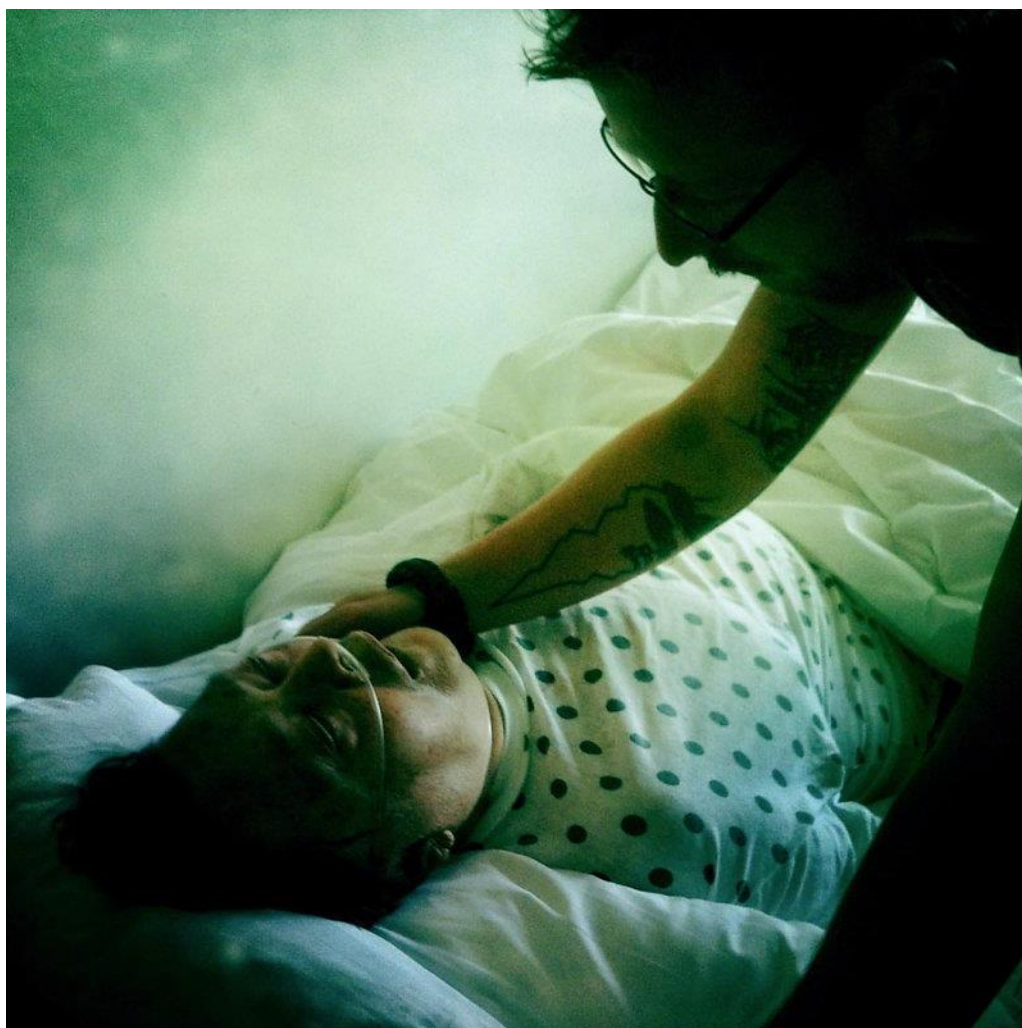
Příloha 7

inspirační zdroj / Libuše Jarcovjáková: Maminka

Příloha 8

inspirační zdroj / Libuše Jarcovjáčková: Maminka

Příloha 9

inspirační zdroj / Libuše Jarcovjáková: Maminka

Příloha 10

archivní fotografie, 1973

Příloha 11

archivní fotografie, 1975

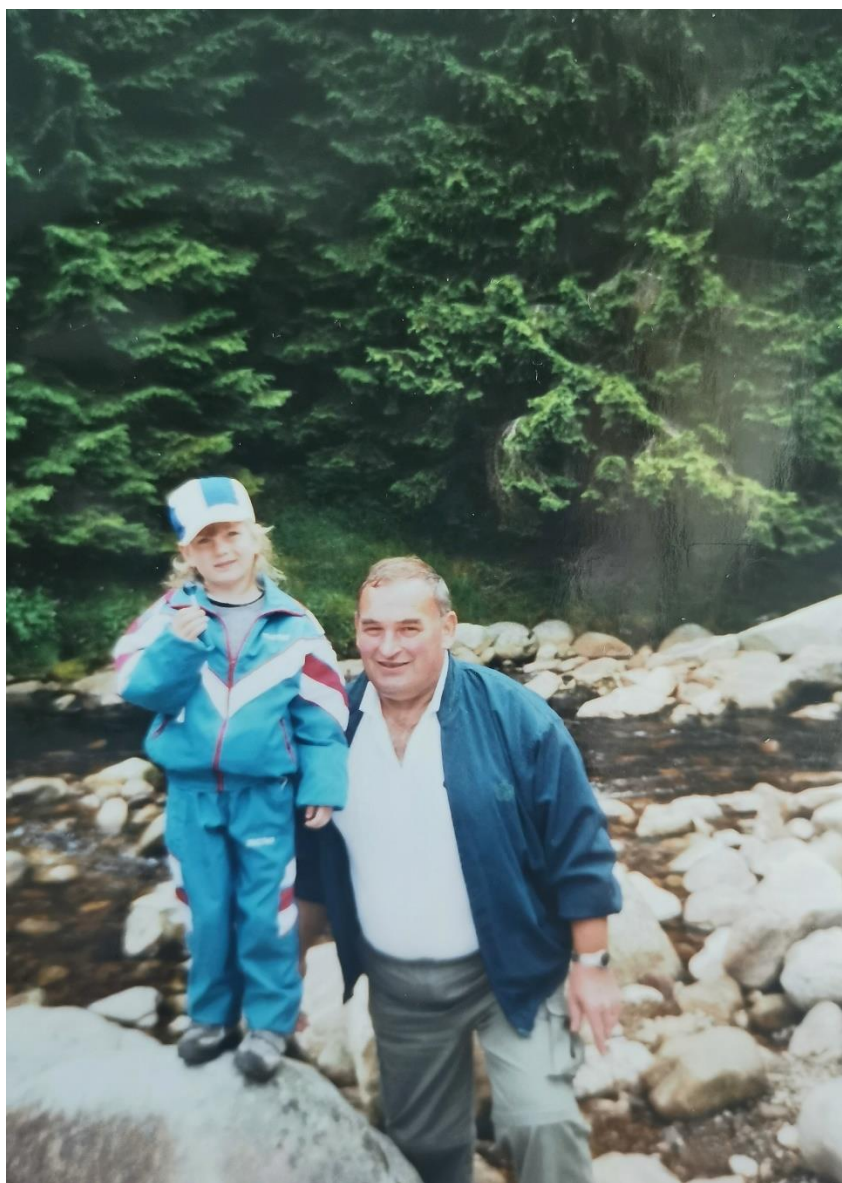
Příloha 12

archivní fotografie, 2001

Příloha 13

archivní fotografie, 2004

Příloha 14

archivní fotografie, 2005

Příloha 15

archivní fotografie, 2011

Příloha 16

fotografie vlastní, 2020

